

Barn och elever med ojämna förmågor

Anna Sjölund Autismpedagogik.se

Kompassmodellen

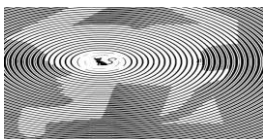
Identifiera ojämna funktionsförmågor

⌘ Grund – nedsatta funktionsförmågor

1.
Kartlägg
styrkor och
ojämna
förmågor.

- Kommunikation/information
- Planering/organisation
- Sinnesintryck/motorik
- Uppmärksamhet
- Impulsivitet/aktivitet
- Tidsuppfattning
- Flexibilitet

Vad ligger bakom de ojämna förmågorna?

”Det är en lyx att bli förstådd”
- Anna PG

Förståelseövning

- Försök föreställa dig att man monterade in en högtalare mellan alla dina sinnesintryckångar och din hjärna. Att du tog emot alla syn-, hörsel-, känsel-, lukt-smakintryck etc. mycket starkare.
- Hur tror du att en dag i förskolan/skolan skulle kännas?
- Vilka anpassningar skulle du vilja att man gjorde?

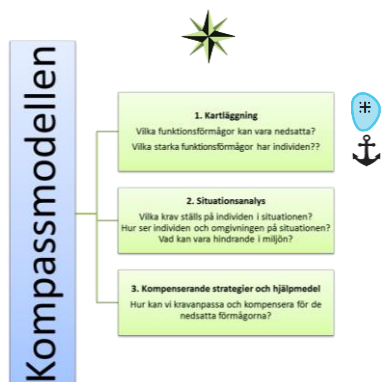
Reflektion

Hur vi ser på barnet är viktigt.
Reflektera över hur du själv brukar tänka.

Hon vill bara ha uppmärksamhet!	Har hon förmåga att be om hjälp på adekvat sätt?
Han struntar i vad vi säger!	Har han svårt att uppfatta muntliga instruktioner?
Hon söker konflikt!	Har hon svårt att hejda sina impulser?
Han är ouppfostrad!	Har han förmåga att förstå hur andra uppfattar honom?

Ofta ser vi bara ett beteende. Men varför gör han så eller så? Är beteendet ett uttryck för att han inte förstått sammanhanget? Är några moment i situationen för svårhanterliga? Vilka krav ställer situationen på barnets funktionsförmågor?

Vi kan inte lösa problem vi inte förstår.
Vi behöver hitta de bakomliggande orsakerna till beteendet.
Vi behöver göra en djupdykning under ytan.

Identifiera och förankra styrkor!

⚓ Ankare – starka funktionsförmågor

1. Kartlägg styrkor och ojämna förmågor.

snabb	impulsiv	glad	lojal	omtänksam	beslutsam	självständig
kärlfull	social	noggrann	generös	modig	punktlig	spontan
eftertänksam	fördomsfri	godhjärtad	rättvis	nyfiken	intelligent	
tålmodig	hjälpam	trevlig	ödmjuk	humoristisk	tillgiven	kvicktänkt
livfull	ärlig	stark	vänlig	naturlig	cool	konstnärlig
positiv	känslig	hänsynsfull	utåtriktad	praktisk	eravis	ansvarsfull
kreativ	ambitiös	äventyrlig	pliktrogen	insiktsfull	framåt	påhittig
pålitlig	logisk	lugn	energisk	teknisk	rolig	fantasifull
charmig	ordningsam	klok	pratsam	analytisk	vältränad	osjälvisk
artig	metodisk	effektiv	försiktig	påhittig	mångsidig	unik

Sinnesintryck/motorik

- Förmåga att hantera ljud, synintryck och lukter
- Förmåga att hantera smak och känselintryck
- Fin- och grovmotorik samt öga-hand-koordination
- Motorisk automatisering, balans och kroppssinne

1	2
3	4

Har barnet svårt att ...

- 1 ☐ höra vad någon säger om det finns bakgrundsljud, t.ex. att urskilja vad någon säger när andra pratar
 - ☐ hantera vissa ljud, t.ex. surrande insekter, tickande klockor, barnskrik, klirrande bestick
 - ☐ vistas i miljöer med mycket synintryck, t.ex. leka ute på gården
 - ☐ hantera specifika synintryck, t.ex. starkt solljus
 - ☐ hantera vissa lukter, t.ex. parfym (även goda dofter kan vara överväldigande), lukter från toalett-ten och köket
 - ☐ bedöma avstånd
- 2 ☐ hantera vissa konsistenser, t.ex. gröt, fil (som kan kännas sträv mot tungan), mat med klumpar i (som potatismos, yoghurt med fruktbitar)
 - ☐ hantera vissa smaker på mat
 - ☐ hantera vissa känselintryck, t.ex. kläder mot kroppen, beröring
- 3 ☐ utföra grovmotoriska rörelser, t.ex. att gå, springa, hoppa, klättra, balansera, kasta en boll
 - ☐ utföra finmotoriska rörelser, t.ex. att klappa, trixla, hålla i en penna/krita, hantera bestick
 - ☐ koordinera öga-hand, t.ex. att hålla kroppsvätskor, dansa, klappa händerna, hålla sig innanför linjer, cykla, klättra, fånga en boll, gå i trappor
- 4 ☐ utföra motoriska rörelser utan att samtidigt behöva tänka på det han/hon gör för att kunna utföra det, t.ex. att klara toalettbesök, klä på sig, skriva, äta
 - ☐ avgöra hur mycket styrka han/hon behöver använda till en uppgift, t.ex. när han/hon tar i någon
 - ☐ hålla kroppen i upprätt position längre stunder, t.ex. sitta upp under samlingen eller vid matsituationen
 - ☐ känna var kroppen finns i förhållande till rummet, t.ex. går in i föremål, krockar med andra barn

Sinnesintryck

Barnet behöver anpassningar på grund av annorlunda perception ("intrycksallergi")

- ☐ Krokskåp längst ut i hallen (inte behöva trängas med andra)
- ☐ Sitta längst bak/längst fram/närmast dörren under olika aktiviteter inomhus
- ☐ Få använda hörselkåpor, få lyssna på musik i hörlurar
- ☐ Få använda keps/solglasögon
- ☐ Stol med armstöd (om svårt att hålla kroppen upprätt längre stunder)
- ☐ Böldyna/kiikudde
- ☐ Särskild kost på grund av annorlunda perception. Vilken?
- ☐ Äta i enskilt rum med personal eller vid en lugnare plats vid matbordet
- ☐ Särskilda papper eller pennor
- ☐ Möbelfassar på stolar och bord (minimera stolskrap)
- ☐ Sitta långt ifrån fläktsystem/ventilationstrumma

Anpassa miljö

Se över möblering

Uppmärksamhet

1 Förmåga att rikta sin uppmärksamhet

1	2
3	4

2 Förmåga att hålla kvar uppmärksamheten

3 Förmåga att följa instruktioner

4 Förmåga att skifta uppmärksamhet

Har barnet svårt att ...

- 1 ☐ rikta sin uppmärksamhet mot det som är väsentligt, verkar inte lyssna
 - ☐ dela sin uppmärksamhet på flera saker samtidigt, t.ex. vid matsituationen då flera pratar samtidigt
- 2 ☐ behålla uppmärksamheten över längre tid, blir inte klar, tröttnar eller undviker att göra uppgifter
 - ☐ uppfatta det som sägs, t.ex. uppfattar bara det första eller det sista i en mening
 - ☐ fokusera, kommer hela tiden på sidospår, börjar göra något annat, t.ex. när han/hon ska ta på sig och får syn på något intressant
- 3 ☐ uppfatta och följa muntliga instruktioner
- 4 ☐ skifta uppmärksamhet, att gå från en uppgift till en annan, t.ex. att ta på sig jackan och sedan skorna
 - ☐ återvända till en uppgift, t.ex. när han/hon blivit avbruten

Uppmärksamhet

Barnet behöver anpassningar på grund av bristande uppmärksamhetsförmåga

- ☐ Placering i olika situationer utan distraherande störningsmoment (t.ex. ej vid fönster, ej mitt bland andra barn vid matbordet)
- ☐ Instruktioner i bildform, med en instruktion i taget

Blanda allt i bunken.

Rulla till bullar.

Har barnet svårt att ...

- 1 ☐ förstå i vilken ordning något ska göras, t.ex. att ta på sig kläderna i rätt ordning
☐ föreställa sig och få bilder i huvudet av hur han/hon kan göra, t.ex. föreställa sig nya miljöer som att besöka biblioteket, att åka på utflykt
- 2 ☐ förstå sammanhang, bra på att se detaljer men har svårt att få ihop information till en helhet, t.ex. när jag tar Lisas docka blir Lisa ledsen
☐ hitta nya lösningar när han/hon stöter på ett problem, t.ex. komma på att han/hon kan dra ner mössan över öronen när det är kallt
☐ förutse konsekvenser, förstå att om jag gör så här blir det så här, t.ex. klättrar högt upp i ett träd, går ut på djupt vatten, utsätter sig för faror
- 3 ☐ komma i gång med någonting, t.ex. att ta på sig kläderna
☐ komma vidare om han/hon blir avledd eller störd, t.ex. fortsätta att klä på sig när kompisens breddvid pratar
☐ avsluta när han/hon har kommit i gång, t.ex. avsluta leken för att äta
- 4 ☐ komma ihåg vad han/hon ska göra, t.ex. komma ihåg att tvätta händerna före maten

OBS! Svag sammanhangsförståelse bidrar till att det även blir svårt inom andra områden. Det kan t.ex. vara svårt att förstå att en person som rynkar ögonbrynen och höjer rösten kan vara arg.

Planering/organisation

Barnet behöver anpassningar på grund av svårigheter att planera och organisera

- ☐ Allt-göra-listor
- ☐ Hur-göra-listor
- ☐ Visualisera händelser – sammanhangskedjor genom att ritstapa
- ☐ Färgkodning av lekmaterial (samma färg på schemat som på lådan där materialet finns)
- ☐ Stöd att komma i gång
- ☐ Stöd att avsluta
- ☐ Påminnelsekort – auditivt minnestöd, t.ex. pratknappar

Impulsivitet/aktivitet

- 1 Förmåga att hejda impulser
- 2 Förmåga att vänta
- 3 Förmåga att reglera aktivitetsnivå/gå på höghvarv
- 4 Förmåga att reglera aktivitetsnivå/gå på låghvarv

Har barnet svårt att ...

- 1 ☐ hålla tillbaka impulser att säga eller göra något olämpligt, t.ex. rycker någon i håret
☐ styra sina känslor, reagerar på allt, stort som smått, t.ex. kastar sig på golvet och skriker
- 2 ☐ vänta, vill att allt ska ske NU
☐ vänta på sin tur
- 3 ☐ vara "lagom", går på höghvarv, är alltid "på"
☐ hålla sig stilla, är rastlös, klättrar och springer omkring, pillar på saker
☐ slappna av, t.ex. att varva ner när det är vila
- 4 ☐ hitta lämplig aktivitetsnivå, går på låghvarv, är långsam, verkar sakna energi
☐ delta aktivt, dagdrömmar och ser ut att befinna sig i en annan värld, kan uppfattas som lat och passiv

Impulsivitet/aktivitet

Barnet behöver anpassningar på grund av bristande impuls kontroll

- ☐ Minimera störande intryck i närheten
- ☐ Anpassningar i situationer där man behöver vänta

Tidsuppfattning

- 1 Upplevelse av tid
- 2 Tidsorientering
- 3 Tidsplanering
- 4 Förmåga att anpassa sin tid till andra

Har barnet svårt att ...

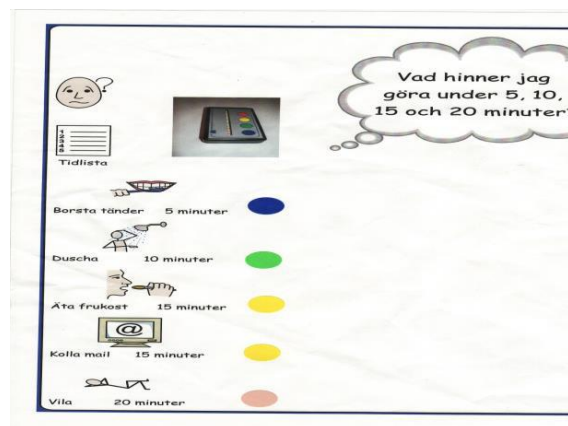
- 1 ☐ förstå vad vi menar med "snart", "strax", "senare", "om en stund"
- 2 ☐ förstå begrepp som dag, datum, månad, år, årstider
☐ hålla reda på vilken dag det är
- 3 ☐ uppskatta hur lång tid något tar, veta vad han/hon hinner göra
- 4 ☐ anpassa sin tid efter andra, t.ex. att skynda sig

Tidsuppfattning

Barnet behöver anpassningar på grund av bristande tidsuppfattning

- ☐ Tidshjälpmedel (t.ex. Time Timer, timstock, timer, timelas)

Kommunikation/information

1 Förmåga att bearbeta och förstå

1	2
3	4

2 Förmåga att kommunicera egna behov

3 Förmåga att förstå andras perspektiv och behov

4 Förmåga att delta i samtal

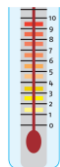
Har barnet svårt att ...

- 1 ☐ bearbeta och förstå muntliga instruktioner
- 2 ☐ uttrycka vad han/hon vill eller inte vill
☐ be om hjälp
☐ ställa frågor för att få information, t.ex. "Vad ska vi göra?"
- 3 ☐ läsa av och tolka sociala signaler, t.ex. se att någon vill vara ifred
☐ förstå hur andra kan känna och tänka, t.ex. förstå att någon är ledsen eller förstå att någon inte vill göra det han/hon själv vill göra
- 4 ☐ lyssna färdigt på andra
☐ klara av turtagning under ett samtal

Kommunikation/information

Barnet behöver anpassningar på grund av svårigheter med kommunikation/information

- ☐ Skyltar som visar vad som finns var
- ☐ Anpassad kommunikation (klara ord, begränsad meningslängd)
- ☐ Sammanhangsförklaringar (förklara det underförstådda, hur sammanhangskedjan hänger ihop och ge svar på de frågor barnet självt har svårt att ställa)
- ☐ Hjälpmedel för att be om hjälp (t.ex. ett "behöver hjälp"-kort)
- ☐ Visuellt stöd genom:
- sociala berättelser
 - ritprat
 - samtalsmatta (för mer info besök www.dart-gbg.org/samtalsmatta)
- ☐ stressermometer (kunna visa hur stark t.ex. stressen är)

Flexibilitet

1 Förmåga att hantera övergångar

1	2
3	4

2 Förmåga att hantera oförutsägbarhet och ovisshet

3 Förmåga att hantera ostrukturerade miljöer och situationer

4 Förmåga att byta tankespar

Har barnet svårt att ...

- 1 ☐ hantera övergångar mellan aktiviteter, att växla från en uppgift till en annan, t.ex. att avsluta utelek för att gå in
- 2 ☐ hantera att rutiner/regler ändras
☐ hantera nya miljöer
☐ möta nya människor
- 3 ☐ hantera ostrukturerade miljöer eller situationer, t.ex. fri lek ute på gården
☐ komma på vad han/hon kan göra
- 4 ☐ kompromissa, anpassa sig efter andras idéer, t.ex. i lek

Flexibilitet

Barnet behöver anpassningar på grund av bristande flexibilitet

- ☐ Schema som talar om vad som ska hända, hur länge, med vem och vad som händer sedan
- ☐ Trygghetskort
- ☐ Övergångskort (transportkort mellan aktiviteter)
- ☐ Undvika förändringar, förberedelse inför förändring som inte kan undvikas
- ☐ Planering som inbegriper plan B-aktiviteter om en aktivitet inte går att genomföra

Förvarna om förändringar

Tryggsäcken

Identifiera vilka krav som ställs på barnets ojämna förmågor i situationen

2.

Se över vilka krav situationen ställer på barnets ojämna förmågor.

Exempel: Toalettbesök

- Svårt att bearbeta och förstå muntliga instruktioner
- Svårt att uttrycka vad han eller hon vill samt att be om hjälp
- Svårt att förstå i vilken ordning något ska göras
- Svårt att komma ihåg vad han eller hon ska göra
- Svårt att hantera lukter och känslintryck
- Svårt att avgöra hur mycket styrka som behövs till en uppgift
- Svårt att vänta, vill att någon ska komma NU

Viktor ■ ■ ■ ■ ■ ■ ■

Situation: Viktor behöver gå på toaletten.

Bakgrund: Viktor har svårt att veta i vilken ordning han ska utföra olika moment. Han har också svårt att förstå sammanhang och svårt att bedöma hur mycket toapapper han ska ta.

Konsekvens: Han klär av sig naken eftersom han inte vet vilka kläder han ska ta av sig. När han ska torka sig tar han alldeles för mycket papper så att det blir stopp i toaletten.

Varför blir situationen svår för Viktor?

BARNETS PERSPEKTIV:

?

OMGIVNINGENS PERSPEKTIV:

Men Viktor varför har du tagit över dig alla kläderna? Man ska ta lagom mycket papper.

Viktors ankare

- ↓ Intelligent
- ↓ Bra på att se detaljer
- ↓ Bra på att läsa

Viktors grund

- Bearbeta och förstå
- Kommunera egna behov
- Motorisk automatisering
- Problemlösning, att föreställa sig
- Sammanhangsförståelse

Miljön: Se till att det finns en "hur-göra-lista" i bildskärmen väl synlig inne på toaletten och/eller sätt upp pratknappar med intalade instruktioner (se kapitlet Tryggsäcken).

Kraanpassa: Kräv inte att Viktor ska klara toalettbestyrken på egen hand.

Kompensera: Använd hur-göra-listan och pratknapparna samt visa hur många rutor toapapper man ska använda när man kissar respektive bajsar. Använd ett snöre som markerar hur mycket papper man ska dra av.

Träna: Träna tillsammans med Viktor på att han ska kunna använda strategierna så att han så småningom kan klara detta på egen hand.

Förankra: Ta vara på Viktors förmåga att läsa och gör en hur-göra-lista tillsammans med honom.

Ta reda på barnets perspektiv

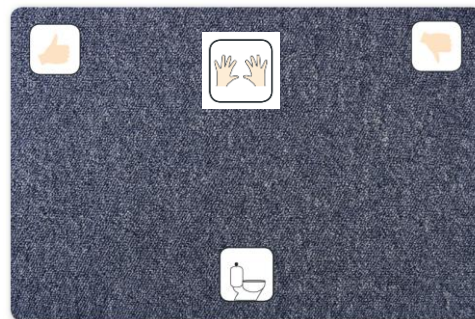

Förskolan ska sträva efter att varje barn utvecklar sin förmåga att uttrycka sina tankar och åsikter och därmed få möjlighet att påverka sin situation.

Lgö 98/30

Barnets navigeringshjälp

Exempel: Toalettbesök

☐ vad du känner med dina händer eller din kropp

Inhämta personens perspektiv

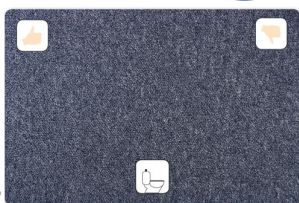
Barnets navigeringshjälp

Exempel: Toalettbesök

Förslag på frågor

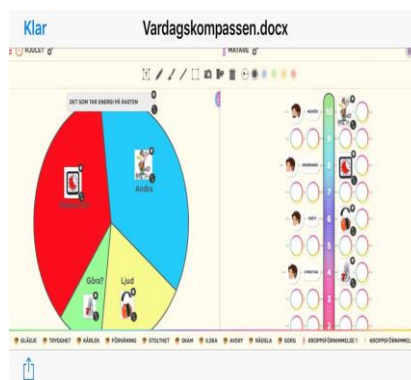
Vad tycker du om ...?

- ☐ att vara inne på toaletten
- ☐ att be om hjälp
- ☐ att vänta
- ☐ att tvätta händerna
- ☐ att spola
- ☐ att torka dig
- ☐ kompisarna
- ☐ personalen
- ☐ vad du hör med dina öron
- ☐ vad du ser med dina ögon
- ☐ vad du känner med din näsa
- ☐ vad du känner med dina händer eller din kropp

2.

Ta reda på barnets perspektiv av vad som upplevs som svårhanterligt.

Introduktion till att arbeta med bildstöd

<https://www.youtube.com/watch?v=HLEeH2PsfOc>

tinaw produktion AB – Faluvägen 62, SE-784 73 Borlänge, SWEDEN

Gratis bildstödsmaterial

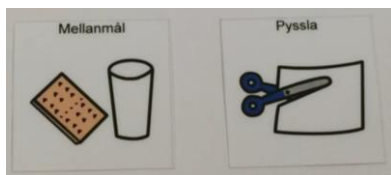
<https://www.youtube.com/watch?v=UbjTfXfg4as>

Landstinget Uppsala län

Bildschema

<https://www.youtube.com/watch?v=Tueke9DB5UU>

Center för kommunikativt och kognitivt stöd

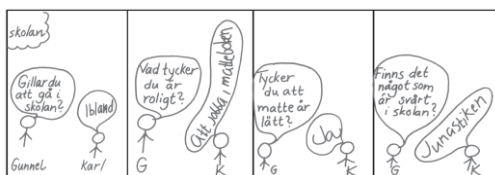
Kommunicera med skattningsskala

https://www.youtube.com/watch?v=n_5lntGkdcl

Landstinget Uppsala län

Ritprat

Ett Seriesamtal kan beskrivas som ett samtal med hjälp av enkla bilder. Bilderna är försedda med prat- eller tankebubblor. Man ritar, skriver och förklarar det man pratar om. Ett annat ord för Seriesamtal kan därför vara att ritprata.

När föreläsningen rinner över – om att ritprata
© 2003, 2011 Gunnar Lundkvist och Specialpedagogiska skolmyndigheten

Introduktion till seriesamtal

<https://www.youtube.com/watch?v=bp3E5b2AfEw>

Ritprat

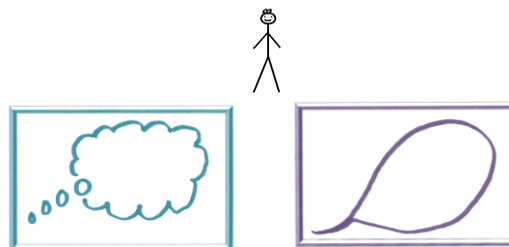
Ett sätt att visualisera situationer.

Kan också visa på ett bra sätt hur andra personer upplever en situation och skapa förståelse för andra människors perspektiv.

Vad var det som hände?

Vad skulle du kunna göra istället?

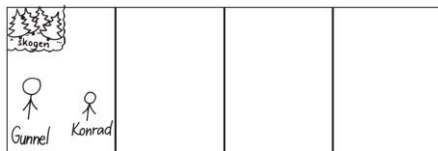
Hur känns det?

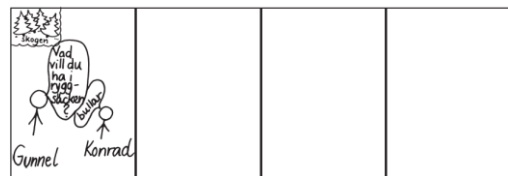
Ritprat med barn som inte kan läsa

Seriesamtal med barn som inte kan läsa och skriva

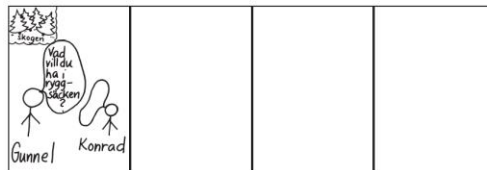
När jag gör ett Seriesamtal med ett barn som inte kan läsa och skriva är det jag som håller i pennan. Här är jag mycket noga med att bara använda en informationskanal åt gången.

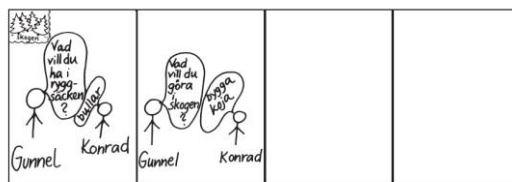
Jag börjar med att rita symbolen för vad vi ska prata om och visar barnet. Därefter ritar jag mig själv och barnet i form av streckgubbar. Så skriver jag våra namn under respektive figur. Under denna tid är jag alldeles tyst. Jag visar barnet bilden och läser och pekar: Gunnel - Konrad.

När han svarar skriver jag direkt ned hans svar i bubblan.

Sedan ritar jag en pratbubbla från min mun och skriver min inledningsfras. Här är jag också tyst. Det är bara pennan som arbetar. Så ritar jag en pratbubbla från Konrads mun och skickar över pappret till honom. Nu läser jag vad jag skrivit och pekar samtidigt på min bubbla. Jag pekar på hans bubbla och inväntar svar.

Jag tar så tillbaka pappret och ritar upp oss i nästa ruta samt skriver våra namn under. Jag ritar en pratbubbla från min mun och skriver ned nästa fråga. Ritar en pratbubbla från Konrads mun och skickar över pappret. Nu läser jag vad jag skrivit och inväntar Konrads svar samt skriver ned det. Så här fortsätter samtalet.

Hjälppfrågor

- Var är du?
- Vad gör du?
- Vilka andra är där?
- Vad händer?
- Vad gjorde "....."?
- Vad gjorde de andra?
- Vad gjorde du då?
- Vad sa "....." då?
- Vad sa de andra?
- Vad sa du då?
- Vad tänkte du då?
- Vad tror du att "....." tänkte då?
- Vad tror du de andra tänkte?

- Vad tror du Olle kände då?
- Vad kände du då?
- Vad tror du att de andra kände?

Ledsen
to!

Appen Ritprat

Om Ritprat

Ritprat är ett koncept utvecklat för att skapa sociala berättelser och kommunikation på ett enkelt och meningsfullt sätt. Ritprat ger den person som inte kan läsa och skriva en möjlighet att uttrycka sina tankar och känslor på ett enkelt och meningsfullt sätt. Ritprat är ett koncept som utvecklat för att skapa sociala berättelser och kommunikation på ett enkelt och meningsfullt sätt. Ritprat är ett koncept som utvecklat för att skapa sociala berättelser och kommunikation på ett enkelt och meningsfullt sätt.

Funktioner

- Skapa berättelser som PDF- eller Appen Ritprat (för att kunna öppna och redigera på en annan iPad med Ritprat)
- Fylla på ritprat med ritprat
- Skapa ritprat av ritprat (ritprat och ritprat)
- Skapa ritprat av ritprat (ritprat och ritprat)
- Skapa ritprat av ritprat (ritprat och ritprat)
- Skapa ritprat av ritprat (ritprat och ritprat)
- Skapa ritprat av ritprat (ritprat och ritprat)
- Skapa ritprat av ritprat (ritprat och ritprat)

Om att ritprat

Ritprat är ett sätt att skapa berättelser och kommunikation på ett enkelt och meningsfullt sätt. Ritprat är ett sätt att skapa berättelser och kommunikation på ett enkelt och meningsfullt sätt. Ritprat är ett sätt att skapa berättelser och kommunikation på ett enkelt och meningsfullt sätt.

Appen Ritprat

Appen Ritprat – hur gör man?

<https://www.youtube.com/watch?v=f6EMYZRIVNc>

Så här jobbar vi med appen ritprat på vår förskola

https://www.youtube.com/watch?v=V1NHX5ac_04

Landstinget Uppsala län

Lövgrodans förskola

Sociala berättelser

- Ge ökad social förståelse för en specifik situation.
- Ska svara på frågorna: Vad är det som händer och Varför händer det.
- Ge en ledtråd om vad man kan göra i situationen.

Sociala berättelser kompenserar för bristande sammanhangsförståelse och består av tre grundläggande meningstyper:

- Beskrivande (berättande och förklarande)
- Perspektiva (beskriver barnets och andra personers tankar, känslor och upplevelser)
- Direktiva (förtydligar hur barnet kan agera i situationen)

De sociala berättelserna ska skrivas i **jagform**.

Det är vanligt att man åker på utflykter i förskolan. *(Beskrivande mening)*
 De flesta barn i förskolan tycker om att åka på utflykter. *(Perspektiv mening)*
 Jag, Viktor, blir ofta stressad när jag ska besöka miljöer jag aldrig varit i tidigare. *(Perspektiv mening)*
 Mina föräldrar och min förskolepersonal vill att jag ska känna mig trygg när vi åker på utflykt. *(Perspektiv mening)*
 De kommer att visa bilder i förväg på hur det ser ut på utflyktsmålet. *(Beskrivande mening)*
 Jag kan ta med min tryggsäck med mina hörlurar, dinosaurier och spel. Dem kan jag leka med och jag kan ha hörlurarna på mig för att slippa höra allt prat och skratt. Det är okej. *(Direktiv mening)*

Hur jag kan göra när fröken säger vänta

ibland säger fröken vänta.
 Det betyder att fröken är upptagen.
 Hon pratar med ett annat barn.
 Det är svårt för fröken att lyssna på mig samtidigt som hon lyssnar på ett annat barn.
 Våra ord krockar.
 När fröken säger vänta kan jag sitta på vänta-stolen.
 När fröken är ledig kommer hon till mig och säger "Nu kan vi prata".
 Jag ska försöka gå till vänta-stolen när fröken säger vänta.
 Jag vet att fröken blir ledig och kommer till mig.

Lathund för hur en Social berättelse kan skrivas

Rubrik: Hur jag kan göra när Marie läser saga

Gör en bakgrund: Jag heter Fia.
 Jag går på Gula Skolan.
 Mina fröknar heter Maria och Marie.

Beskriv vad som händer och varför det händer: Ibland läser vi sagor.
 När Marie läser är det dags att lyssna.
 Hon läser för mig och för Per och Lisa.
 Det är viktigt att vara tyst när Marie läser.
 Då kan jag höra vad sagan handlar om.
 Då kan Per och Lisa höra vad sagan handlar om.

Berätta vad jag kan göra och vad det leder till: Jag ska försöka att vara tyst när Marie läser.
 Då blir sagostunden en mysig stund.

Hur kan vi arbeta med bildstöd i vår förskola/skola?

Reflektion

Skapa en kommunikativ miljö

- Orienteringstavlor/kartor
- Bilder på vem som finns var
- Uppmärkning av vad som finns var
- Färgsystem - färgkodade scheman
- Rasthyllor/rastpåsar/rastlistor
- Visualisera vad som är okej var (ex lugn resp. livlig aktivitet)
- Visualisera vad som ska hända var, hur länge etc.

Färgkodning

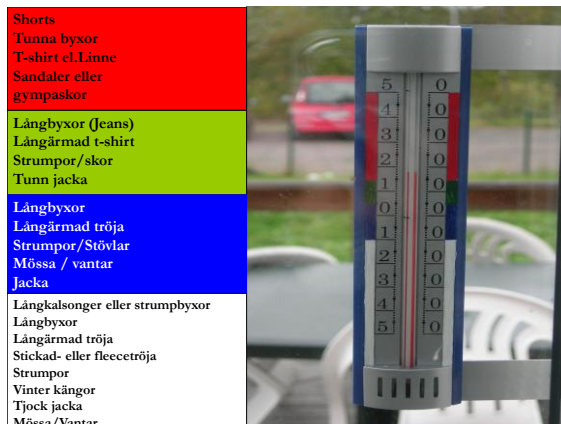
måndag	tisdag	onsdag	torsdag	fredag	lördag	söndag

Vad? Hur? Vilken ordning?

<https://www.youtube.com/watch?v=7OUjiYuP2M0>

Center för kommunikativt och kognitivt stöd

Tid - Hur länge?

<https://www.youtube.com/watch?v=1OAE3Ollkxc>

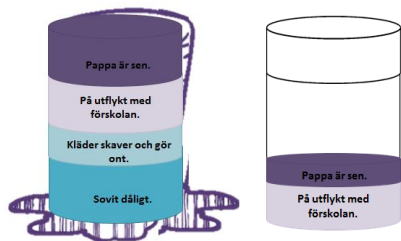

Center för kommunikativt och kognitivt stöd

Hur blir det utan stöd och anpassningar...

Stress och stressorer

Barnets navigeringshjälp

När jag blir stressad av:

- ☐ att inte veta vad som ska hända
- ☐ att inte veta vad jag ska göra
- ☐ att inte ha något att göra
- ☐ att behöva vänta
- ☐ höga ljud
- ☐ starkt ljus
- ☐ många nya människor
- ☐ potatisiga föremål
- ☐ att förälska mig själv
- ☐ att jag inte kan göra något
- ☐ att behöva vänta mig

När jag blir stressad eller orolig blir jag lugnare av:

- ☐ att gå utomhus och vara för mig själv
- ☐ att spela spel
- ☐ att lyssna på musik
- ☐ att gå ut och springa
- ☐ att titta på film

När jag blir stressad vill jag att du hjälper mig att använda mina "lugnare" som tekniska
genom att:

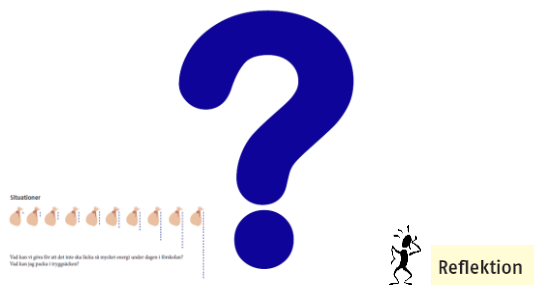
säga _____
och göra så här: _____

Att förstå vilken funktion beteendet har....

Tänk på att särskilt barn – vad vill du packa ner i hans/hennes tryggsäck?

Alla barn behöver en egen tryggsäck!

Eleven behöver anpassningar på grund av svårigheter med kommunikation/information • Tydlig skriftlig information • Anpassad kommunikation (färs ord, begränsad meningslängd) • Ge svar på frågor eleven själv har svårt att ställa: 'Vad ska läsa?' 'När? Med vem? Hur?' • Vad händer sedan? • Hjälpmiddel för att be om hjälp, t.ex. ett "behöver hjälp" kort på bänken • Visuellt samtalstöd genom sociala berättelser/stipat • Stressermometer (om eleven visar hur stark stressen är)
Eleven behöver anpassningar på grund av svårigheter att planera och organisera • Att-göra-listor • Hur-göra-listor • Nedbrutna arbetsuppgifter i små tydliga steg • Färgkodning av schema och böcker • Stöd att komma igång • Stöd att avsluta
Eleven behöver anpassningar på grund av annorlunda perception • Sitta längst fram, närmast dörren i klassrummet • På använda hörselkåpor i klassrummet • Skärnvägg • Möbeltassar på stolar och bänkar • Anpassningar i omklädningsrum
Eleven behöver anpassningar på grund av bristande uppmärksamhetsförmåga • Placering i klassrummet utan distraherande störningsmoment (ej vid fönster) • Skärnvägg • Uppdelade arbetsuppgifter i delmoment • Skriftliga instruktioner på tavla samt bänk • Anpassade arbetspass efter hur länge eleven klarar att hålla kvar uppmärksamheten • Tättare pauser • Övergångsuppgifter • Eleven kan behöva pilla med något samtidigt som han lyssnar
Eleven behöver anpassningar på grund av bristande impuls kontroll • Minimera störande intryck i närheten • Överenskommelser om att få gå ifrån klassrummet vid stress • ... i situationer där man behöver vänta (t.ex. kö i matsal)

Föräldrasamverkan

Föräldrar gör så gott de kan.

Försök att ställa dig i föräldrarnas skor och förstå föräldrarnas perspektiv.

Glöm inte att bekräfta att du förstår vilka utmaningar familjen står inför, till exempel kämpiga mornar.

Att känna sig förstörd är viktigt både för barnet och föräldrarna. Att visa förståelse är som att giuta olja på vågorna – det mildrar och lättar.

Förståelse kan ses som föräldrarnas flytväst, vara det som gör att han/hon orkar hålla sig flytande i en utmanande vardag.

Tips

Helpful Tips

Använd kontaktboken, helst med bildstöd.

Gör ett system som symboliserar barnets dagsform i kontaktboken.

Använd till exempel grönt, gul och röd färg.

- Grönt = barnet har sovit bra och allt har flutit på under morgonen
- Gult = lite ansträngande, barnet har exempelvis inte fått i sig tillräckligt med frukost
- Rött = kaosartad morgon, barnet har sovit dåligt, inte fått i sig frukost, påklädningsen har varit oerhört ansträngande.

Reflektion

Handlar det i situationen om att barnet inte vill eller inte kan?

Kan jag ta vara på barnets styrkor på något sätt? Hur kan jag förankra dessa?

Kan jag ändra/anpassa mitt bemötande och min kommunikation?

Har barnet förstått vad som förväntas av honom/henne?

Kan jag skapa bättre förutsättningar?

Hur kan jag anpassa mina krav?

Finns det några kompenserande strategier eller hjälpmedel som jag kan erbjuda?

Vad behöver barnet träna i ett livsperspektiv? Vad är viktigast att kunna inför skolstart?

För barnet handlar det inte om att han/hon inte VILL, det handlar om att han/hon inte KAN.

Barnets ojämna funktionsförmåga är inget som vi kan uppfostra, belöna eller bestraffa bort.

Barn som har svårt att navigera har annorlunda sjökort, grunden syns inte utan ligger dolda under ytan.

Därför måste vi anpassa och kompensera seglatsen på livets hav utifrån det.

Alla checklistor till Kompassmodellen finns att ladda ned gratis på autismpedagogik.se.

”Precis det specialpedagogiska verktyg förskolan saknat. Enkelt, praktiskt och bra! Med Försölskompassen kan man kartlägga och genast anpassa, kompensera och träna. Det är en strålände bok!”

Bo Hejakov Elvén

”...J använder kompasserna i mitt jobb på SPBM. Fantastiskt bra för att göra en pedagogisk kartläggning och sedan anpassa efter de svårigheter man kommer fram till att just det barnet/eleven har! Profilen blir synliggjord och anpassningar kan individualiseras.”

Agneta Hell, rådgivare på Specialpedagogiska Myndigheten

”Efterlängtat! Här får vi i förskolan hjälp med hur vi kan stötta barn med ojämna funktionsförmågor att delta i förskolans aktiviteter på sina egna villkor.”

Maggie Dillner & Anna Lötgren, Specella

